

„Fram, fram! Kristmænd,
Korsmænd, Kongsmænd!“

St. Olaf.

„Ret og Sandhed.“

Katholsk Tidende.

Dette blad udkommer hver søndag og betales med 1 krone pr. kvartal (porto iberegnet). Abonnement modtages i Norge, Sverige, Danmark og Tyskland paa alle postkontorer, men for Kristianas og for andre end forannævnte landes vedkommende i St. Olafs Trykkeri, Akersveien nr. 4. Kristiania. — Bekjendtgjørelser betales med 10 ore pr. petitlinie.

Vore ærede abonnenter i Norge udenfor Kristiania, i Sverige og Danmark, Tyskland, Østerrige og Luxemburg bedes fornye sit abonnement igjennem posten snarest. Abonnenterne i Kristiania og i andre lande end de ovennævnte, der ikke afbestiller det inden den 1ste april, betragtes fremdeles som abonnenter.

Politisk oversigt.

Den hl. fader feirede isøndags sin 80-aarige fødselsdag og modtog kardinalkollegiets lykønskning; imandags feiredes i det sextinske kapel hans 12-aarige kroningsdag. Paven befunder sig vel.

Storthinget behandlede ionsdags Ullmanns forslag om en adresse til kongen med anmodning om at søge avsluttet overenskomster med fremmede magter om voldgiftsafgjørelse af tvistemaal, som maatte opstaa mellem Norge og disse magter. Forslaget vedtoges med 89 mod 24.

Det svenske andet kammer vedtog med 133 mod 75 stemmer 20 pct. afskrivning i grundskatten; men med 106 mod 29 forkastede første kammer det.

De tyske valg har givet det resultat, at centrum har 2 mand mere end i forrige rigsdag (nemlig 106), de nationalliberale 53 mindre (40), de tyskkonservative 7 mindre (69), rigspartiet 19 mindre (19), de tyske frisindede 33 mere (68), polakerne 3 mere (16), socialdemokraterne 24 mere (35). Paa flere steder er valgene bleven aarsag til alvorlige sammenstød med politiet. Spektakelmagerne er naturligvis hovedsagelig socialister. Det katholske parti faar af det protestantiske blad „Reichsbote“ følgende skudsmaal: „I den store mængde omvalg kommer partiernes almindelige opløsning til syne. Det er alene centrum, som staar fast, alle andre partier vakler; den liberale presses opløsende arbeide har ingen indflydelse paa den katholske befolkning. Af dette onde hjemsøges alene vor evangeliske befolkning; den har i aartier drukket den liberale presses opløsende gift, og alt befunder sig saaledes virkelig i en opløsnings tilstand: religionen, de sedelige saavel som de politiske anskuelser . . . Naar den katholske kirke nu henviser til, at den alene er istand til at udøve en tilforladelig indflydelse paa folkelivet, saa tør man neppe forundre sig over, at den vil vokse baade i henseende til agtelse og indflydelse i staten i samme grad, som den evangeliske kirkes indflydelse og værd vil synke endnu dybere.“ — Imandags

sluttedes statsraadet, ved hvilken leilighed keiseren erklærede: „Med socialdemokratiet skal jeg nok selv blive færdig; det er min sag, dertil behøver jeg ikke statsraadets hjælp.“ Det er vel en ytring af mishag over betæneligheder, raadet har fremført mod hans reformer. — Ved de kgl. gruber i Saarbrücken er indført arbeiderudvalg, som vælges hvert 3dje aar og har fjerdingaarlige sammenkomster med bjergverksdirektøren. Det er deres hverv at varetage arbeidernes interesser. — Rigsdagen træder sammen efter paaske.

Iblandt de parlamenter, som mest gjør sig bemærkede ved sine medlemmers simple optræden, er det ungarske. Nylig har der atter fundet skandale sted mod førsteminister Tisza, der nu omsider har maattet søge sin afsked. Om han faar den? . . .

Den fængslede hertug af Orleans, som ved en god ide er bleven „Frankriges populæreste mand“, er bleven hædret med maltheserordenens storkors. — Den republikanske politiks opportunisme og snakken om frihed og lighed har i disse dage faaet en ny betegnende illustration. Da republikanerne i keiserdømmets dage dannede oppositionen, ivrede de for at faa paa dømmelsen af presseforseelser fratagne fagdomstolene og henlagte til juryen som den bedste borgen for ytringsfrihed og for retfærdighed. Nu, da republikanerne er ved magten, har senatet til sikrelse af det nuværende regimente med 170 mod 96 stemmer vedtaget, at ærekrænkende angreb paa indehavere af offentlig myndighed skal lægges tilbage til fagdomstolene. Nu ser de altsaa helst diskussionsfriheden paa Blocksbjerg. — Ministeriet er atter undergaaet forandring, idet førsteminister Tirard i længere tid er kommet daarlig ud af det med indenrigsminister Constans, som derfor er bleven erstattet med den radikale deputerede for Marne, Leon Bourgeois. — Paa Tirards forlangende gav kamret ham et tillidsvotum; men det havde kun ca. 250 stemmer mod 200. — Det er bleven forbudt militærlægerne at anvende hypnotisme.

I anledning af den lille spanske konges helbredelse er givet amnesti til alle, som er dømt for politiske

og presseforseelser; paa udenrigsministerens forslag lod regjeringen ved samme leilighed sagen mod general Benomar, den tidligere gesandt i Berlin, som var anklaget for ulydighed, falde.

Til et portugisisk forsvarsfond har Lissabon udstedt et subscriptionslaan, der modtoges saa begeistret, at det blev overtegnet 20 gange. Rundtom finder demonstrationer og optøier sted i anledning af Englands-tvisten, og de stiles, saa uberettiget det end er, mod regjeringen. Major Serpa Pinto beretter, at en funktionær ved det engelske selskab „Moir“ i forening med de protestantiske missionærer havde ophidset makololoerne til angreb paa portugiserne.

Den italienske regjering har udstedt en forordning angaaende dens skoler i kolonierne. Ifølge samme maa religionsundervisning kun gives børn paa forældrenes udtrykkelige forlangende og da udenfor timeplanen. — I anledning af hertugen af Aostas kirkelige begravelse skriver det af en jøde ledede frimurerblad „Capitale“ i Rom en trusel mod det italienske kongehus: „Dynastiet Braganzas stille hedengang (i Brasilien) staar endnu for frisk i alles minde til, at jeg skulde have nødig at fortælle den nærmere. Vore læsere vil ogsaa erindre grundene til revolutionen, der mindre var rettet mod don Pedro end mod hans datter og svigersøn. Hovedanklagen mod disse var for kirkeligsindethed (klerikalisme).“ Den ikke kirkeligsindede senator Lampertico erklærer, at „angaaende løsningen af de sociale spørgsmaal burde regjeringen vende sig til kirken, ialfald indirekte, da staten paa dette omraade dog ikke kan udrette noget alene . . . Man forekaster katholikerne ordet klerikalisme og beskylder dem dermed for nedbrydende tendenser. Har „klerikalisme“ den betydning, saa passer ordet langt bedre paa den nuværende italienske regjering.“ — Da det er regjeringen magtpaaliggende at gjøre de pavelige livet saa surt som muligt, er der tilstillet samtlige prestekollegier i Rom sedler, paa hvilke hver enkelt husbeboers navn, hjemsted og forældre skal optegnes. En saadan kontrol øves ikke med andre fremmede.

I det engelske underhus indbragte Graham et forslag i anledning af den tilstundende berlinerkonference om, at regjeringen skulde tage sig af normalarbejdsdagen; det blev forkastet med 198 stemmer mod 87.

Det russiske, tyskfiendtlige blad „Swjet“ skriver: „Europa kalder os ikke uden grund barbarer. Vi er ikke noget 2det keiserdømmes franskmænd, og derfor vil d'herrer tyske og deres forbundsfæller ikke opleve hos os, at hele armeer overgiver sig, som det i Sedan og Metz skede. Dø vil vi i lignende omstændigheder og sælge fienden dyrt vort sidste aandedrag.“

Kanadas parlament har efter regjeringsforslag afskaffet fransk og indført engelsk som officielt sprog i den nordvestlige del. Der har forøvrigt dannet sig en Independence-liga, som har sat sig Kanadas uafhængighed af Europa til maal.

Om at blive stedet for De forenede staters verdensudstilling i 1892 har navnlig New-York og Chikago kjæmpet. Det er lykkedes sidstnævnte by at faa flertallet i repræsentanternes hus til at stemme paa

sig; man faar nu se, om senatet følger eksemplet. — Den strid, som ifjor opstod mellem England og De forenede stater, fordi disse havde beslåglagt engelske sælhundefangere i Behringshavet, er afgjort derhen, at amerikanernes optræden var berettiget.

Gudstjenesten i st. Olafs kirke i Kristiania.

Søndag den 9de mars: kl. 7 stille messe. — Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 5 fasteandagt med prædiken.

Onsdag den 12te: kl. 6 $\frac{1}{2}$ aften fasteandagt med prædiken.

Fredag den 14de: kl. 6 $\frac{1}{2}$ aften korsveisandagt.

Ugekalendar.

Søndag den 9de, 3dje søndag i fasten (Epist: Efes. 5. 1—9, evang.: Luk. 11, 14—28). — Mandag. De 40 martyrer, soldater, † 320. — Tirsdag. Thomas af Aquino, sortebroder og kirkelærer, † 1274. — Onsdag. Gregor I. den store, pave og kirkelærer, † 604. — Torsdag. Ferialdag. — Fredag. Ihukommelse af Vorherres 5 vunder. — Lørdag. Zakarias, pave, † 752.

Søndag den 16de, 4de søndag i fasten.

Hyrdebrev for fasten 1890.

(Fortsat.)

(Omfang og beskaffenhed af den kirkelige magt.)

Men vi maa trænge endnu dybere ind i *kirkens væsen*. Den er ikke en tilfældig forening af kristne, men et af Gud stiftet samfund, som sigter til at skjænke sjælene fred og hellighed. Og da alene den formedelst Guds barmhjertighed er i besiddelse af de dertil nødvendige midler, saa har den bestemte love, bestemte embeder, og i det kristne folks styrelse gaar den en til sit eget væsen svarende vei. Denne styrelse er imidlertid vanskelig. Thi kirken styrer mennesker, som er adspredte over hele jorden, forskjellige baade i seder og skikke, som lever i de enkelte stater efter disses love, som maa underkaste sig baade den politiske og den kirkelige myndighed. Disse pligter forener sig i de samme personer, men de staar ikke i modstrid med hinanden, ei heller tør de blandes sammen; thi de første sigter til statens vel, de andre til kirkens vel, baade de første og de sidste til menneskenes fuldkommengjørelse.

Efter denne begrænsning af rettighederne og pligterne er det indlysende, at statens styrere er frie i sine anliggender, og det ikke blot ikke mod kirkens vilje, men endog med dens understøttelse; thi da kirken hovedsaglig fordrer, at fromheden skal pleies, som er retfærdighed mod Gud, saa opfordrer den netop tillige derved til retfærdighed mod fyrsterne. Men kirkens magt er ikke desto mindre ophøiet over hin, da dens hele bestemmelse jo er at lede menneskenes saaledes, at „de søger Guds rige og hans retfærdighed (Matth. 6, 33).“ Uden at lide skibbrud paa troen tør ingen drage i tvil, at sjælenes styrelse ene og alene blev overdragen til kirken, og at statsmagten ikke har nogen som helst ret til den; thi Jesus Kristus har ikke anbetret himmeriges nøgler til keiseren, men til Petrus. — Med denne lære om den politiske og den kirkelige myndighed er der endnu andre sager forbundne, som

ikke har ringe betydning, og som Vi her ikke vil forbigaa med taushed.

Kirken adskiller sig fra ethvert politisk samfund. Selv om den ogsaa paa en vis maade ligner et kongerige, saa er dens oprindelse, dens formaal, dens hele væsen dog alle jordiske rigers saare uligt. Kirken har derfor ret til at bestaa med sine egne love og med indretninger, der svarer til dens natur. Og da den fremdeles ikke blot er et i sig selv fuldkomment samfund, men ogsaa overgaar ethvert andet menneskeligt samfund i værdighed, saa er det ubilligt at fordrø af den, at den skal lempe sig efter de politiske partiers intriger og opofre sine rettigheder for de politiske omveltningers foranderlighed. Af den samme grund er ogsaa enhver fremmed ret hellig og ærværdig i kirkens øine, hvor nidkjært den end maatte vaage over sine egne rettigheder; og det ligger fjernt fra den at bestemme sig med forkjærlighed for den ene statsform imod den anden og at ville gribe ind i selve udviklingen og dannelsen af de rent borgerlige og politiske forhold blandt de kristne nationer: alle statsformer og statsindretninger er den tilpas, saafremt troen og sederne kan opretholdes. — Efter dette kirkens eksempel maa ogsaa de enkelte kristne indrette sin tænke- og handlemaade. Der er ingen tvil om, at det jo er dem tilladt at være virksomme paa det politiske omraade, saafremt der ikke sker noget imod sandhed og retfærdighed, og i de politiske kampe at virke hen til, at de anskuelser seirer, som ifølge deres mening er til større nytte for det almene vel. Men et misbrug af religionen vilde det være at gjøre kirken til en tjener for partiformaal og at ville gjøre krav paa dens bistand til at ødelægge modstanderne. Religionens interesser maa tværtimod staa øverst hos alle kirkens børn. Ja selv i politiske anliggender, som jo ikke tør skilles fra moralloven og religionen, maa de stadig og fremfor alt have det for øie, som er til nytte og gavn for religionen og kirken. Men naar kirkens interesser er truede, maa de selv lægge al splid til side og med samdrægtighed og enstemmighed gjøre religionens hellige sag til sin egen og forsvare den; den er jo deres allerhøieste gode, og alt andet maa rette sig efter den. — Dette vil Vi nu nærmere forklare.

(Modvendigheden af en kristelig statsordning.)

Kirken og staten er hver paa sin vis i besiddelse af suverænitæt. Derfor er, baade i sine egne anliggender og indenfor de grænser, som bestemmes af deres speciele formaal, kirken ikke underkastet staten og staten ikke kirken. Men heraf følger ingenlunde, at de skal være skilte fra hinanden, og endnu mindre, at de skal staa som fiender overfor hinanden. — Vi skal nemlig, det fordrer naturen selv, ikke blot eksistere paa hvilkensomhelst maade, men som dannede og sedelige mennesker. I dette øiemed er det den statsborgerlige samfundsordens pligt at yde det, som er nødvendigt, forat de enkelte statsborgere ikke blot kan leve, som det sig bør, men ogsaa finde tilstrækkeligt vern, forat de kan gjøre sig fuldkomne i sedelig henseende, baade ved sandhedens erkjendelse og navnlig ved at øve dyden. Men kirkens opgave er det at yde

alt det, som er nødvendigt for at kunne leve efter religionens og gudsfrygtens forskrifter, som, fordi de i et og alt sigter til Gud, er fuldstændiggjørelsen af og kronen paa enhver dyd. Der maa følgelig ved alle anordninger og love ogsaa tages hensyn til de forpligtelser, som mennesket har i sedelig og religiøs henseende; der tør ikke udstedes noget bud eller forbud, uden at der tages hensyn til, hvad der er til gavn for de enkelte som borgere og kristne. Kirken kan derfor heller ikke være ligegyldig for, hvilke love der udstedes og gjælder i de forskjellige stater. Disse love maa drage dens opmærksomhed hen paa sig, ikke forsaavidt de er politiske love, men vel forsaavidt de muligvis overskrider grænserne for sin egen berettigelse og forgriber sig paa kirkens rettigheder. Skulde det vise sig, at en eller anden af den politiske øvrigheds love stod i modstrid med religionens hellige interesser, saa har kirken faaet den opgave af Gud efter evne og kræfter at hindre sligt; ligesom det overhovedet er dens pligt at virke hen til, at alle love og indretninger blandt nationerne svarer til evangeliets aand. Og da statens fremgang og velfærd ganske særlig afhænger af deres dygtighed og dyd, som staar i spidsen for statsvæsenet, saa forstaar det sig af sig selv, at kirken aldrig kan yde dem sin gunst og bistand, om hvem den ved, at de er dens fiender, at de miskjender og ringeagter dens rettigheder, eller at de vil rive fra hinanden den religiøse og politiske samfundsorden, som dog ifølge naturen hører sammen. Derimod vil den handle i overensstemmelse med sin pligt, naar den begunstiger dem, som med den rette høilagtelse for de religiøse og borgerlige interesser virker hen til, at begges repræsentanter, kirkens og statens, arbejder sammen i fred og enighed til velsignelse baade for kirken og staten. — Heri ligger ogsaa tillige rettesnoeren, som enhver katolik maa følge i det offentlige liv. Hvor kirken nemlig overhovedet tillader sine børn at tage del i det offentlige liv, der maa disse fremfor alt yde mænd af prøvet retskaffenhed og kristeligt sindelag sin bistand og understøttelse; og under ingen omstændigheder kan det være dem tilladt at foretrække religionens fiender fremfor hine.

Af det sagte fremgaar det, hvor vigtigt det er at bevare endrægtigheden, navnlig fordi kristendommen i vore dage bekjæmpes med stor færdighed og list. Alle, som ønsker at være trofaste børn af „kirken, der er sandhedens støtte og grundvold (Tim. 3, 15)“, maa med omhyggelighed vogte sig for „falske lærere, som lover dem frihed, skjønt de selv er fordærvelsens trælle (II Petr. 2, 1. 19);“ ja, de maa ligesom selve kirken sætter klogskab imod list og sindsstyrke mod vold. — Her er ikke stedet for at efterforske, om og hvor vidt katolikernes ladhed og uenighed er skyld i de nuværende forhold; men ondskaben vilde sikkerlig have havt mindre forvoenhed og gjort mindre skade, dersom alle gode havde været besjælede af en sterk tro, „der er virksom i kjærlighed (Gal. 5, 6);“ og den af Gud givne morallov vilde ei heller være kommen saa høilig i forfald. Maatte mindet om fortiden gjøre menneskene klogere i fremtiden!

(Falsk taalsomhed.)

Men de, som beskjæftiger sig med offentlige anliggender, maa navnlig vogte sig for to feil. Den ene hyller sig ind i klogskabens kappe; den anden er igunden ikke andet end formastelig selvovervurdering. Der gives nemlig mennesker, som anser det for uklogt at optræde aabenlyst imod uretfærdighed og ugudelighed, hvor disse er udrustede med magt og indflydelse, idet de foregiver, at modstand kun vilde tirre fienden endnu mere. Det er ofte uklart, om de, der taler saaledes, egentlig er venner eller langt snarere fiender. De forsikrer vel høitidelig, at de er katolikere; men samtidig mener de dog, at kirken gjorde vel, om den taalte og lod passere disse eller hine fra den kirkelige lære afvigende meninger. De beklager i sin tale, at troen stadig bliver svagere og sederne værre; men det falder dem aldrig ind selv at tænke paa frelsesmidler, ja det er ofte netop disse mennesker selv, som ved altfor stor eftergivenhed og forkjert tolerance yder det onde sin bistand. Ingen tør tvile om deres velvilje overfor den apostoliske stol; men ikke desto mindre har de dog stadig noget at udsætte og kritisere i henseende til paven selv. Disse folks klogskab er ikke nogen anden end den, som apostelen Paulus kalder kjødets klogskab og sjælens død, den underkaster sig ikke og kan ikke underkaste sig den guddommelige lov. [„Efterdi kjødets sans er fiendskab imod Gud; thi den er ikke Guds lov underdanig og kan ikke heller være det (Rom. 8, 6—7).“] Men intet er mindre skikket til at bidrage til de nuværende ondersformindskelse end netop denne falske klogskab. Kirkens fiender lægger nemlig ikke skjul paa, ja de roser sig endog deraf, at de gaar ud paa at uddrydde den katholske religion, den eneste sande, fra jordens overflade. Og deres forvovenhed og dumdristighed kjender ingen grænser. De ved jo, at jo bedre det lykkes dem at gjøre katolikkerne forknytte, desto lettere og hurtigere naar de sit maal. Enhver, som derfor elsker hin kjødets klogskab, der ikke vil erkjende, at enhver kristen skal være en Kristi stridsmand, og mener at kunne opnaa seiren og den belønning, som er forjættet de seirende, uden nogensomhelst kamp, han hjælper ikke blot ikke med til at sætte en dæmning for vor tids onde strømninger; men han bidrager meget mere til, at de svulmer endnu højere.

(Den politiske virksomheds grænser.)

Paa den anden side lader mange sig forlede af falsk iver til at blande sig i anliggender, som ikke vedkommer dem, eller, hvad der fortjener endnu større dadel, de giver sig skin af, at de gjør det. De vilde ønske, at kirken blev styret saaledes, som de anser det for godt og gavnligt, og gaar heri saa vidt, at de kun modstræbende underkaster sig enhver anden forholdsregel. Det er en daarlig ærgjerrighed, der fortjener at dadles ligesaa meget, som de andre handlemaader fortjener det; thi disse mennesker adlyder ikke den retmæssige øvrighed, men vil derimod regjere over den; de vender forholdet om imellem foresatte og undergivne og forstyrrer den ordning, som ifølge Guds vilje

skulde overholdes til alle tider i hans kirke, og som ingen derfor ustraffet tør krænke. Bedst handler hine, som, saa ofte det er nødvendigt, gjerne og med glæde betræder kampladsen med den faste overbevisning, at uretfærdighed og vold endelig engang maa vige for vor hellige religions rettigheder. De handler med fortidens kristnes mod, idet de søger at beskytte og forsvare religionen imod hint overmodige og voldsomme parti, som er blevet til for at forfølge kristendommen, og som har bragt paven i sin vold og ikke hører op med at forfølge ham; men tillige bestræber de sig stedse for at være kirkens trofaste børn og foretager sig intet uden sine foresattes anvisning. En saadan underkastelse i forening med mod og udholdenhed maa alle kristne være i besiddelse af, forat der under alle forhold ikke skal fattes dem noget (Jak. 1, 4). Det er derfor Vort inderligste ønske, at der i alles hjerter maa herske den aandens klogskab, om hvilken den hl. Paulus taler (Rom. 8, 6). Den bevirker i alle foretagender, at man hverken gjør for meget eller for lidet, at man ikke feig fortviler eller overmodig haaber for meget. Men der er forskjel paa den klogskab, som anvendes i det offentlige liv, og den, som anvendes i privatlivet. Denne ordner den enkeltes liv efter en fornuftig plan, hin findes hos de foresatte og navnlig hos fyrsterne, hvis opgave det er at styre andre. Herefter indskrænker de enkeltes klogskab sig, hvad det offentlige liv angaar, til, at de trofast følger og adlyder den retmæssige øvrigheds anordninger*).

En saadan ordning maa der fremfor alt herske i kirken; thi pavens kløgt maa tage hensyn til meget; han skal ikke alene styre kirken, men han maa ogsaa ordne dens enkelte medlemmers handlinger i almindelighed saaledes, at disse kan haabe at opnaa det evige liv. Og heraf følger, at katolikkerne, foruden den endrægtighed, som de alle maa lægge for dagen i sindelag og gjerninger, ogsaa tillige maa nære en ganske særegen ærefrygt overfor den opløiede visdom, som kirken kundgjør i ordningen og ledelsen af alle offentlige anliggender. I første linje er nu styrelsen og ledelsen af alle kirkelige anliggender den romerske paves sag. Men ogsaa biskopperne tager del deri. Endskjønt de nemlig ikke er i besiddelse af magtfulden i henseende til kirkens styrelse, saa indtager dog ogsaa de

*) „Klogskaben har sit sæde i forstanden. Men nu er det netop ogsaa forstandens sag at forestaa og byde over andre. Og derfor bør ogsaa enhver i den grad være i besiddelse af klogskabens og visdommens gave, i hvilken han er kaldet til at regjere over og styre andre. Men det er endvidere aabenbart, at det ikke er de undergivnes sag, forsaavidt de er undergivne, og ikke tjenernes sag, forsaavidt de er tjenere, at styre og regjere, men derimod selv at styres og regjeres af andre. Klogskaben som saadan tilkommer følgelig ikke tjenerne og de undergivne, forsaavidt de er tjenere og undergivne. Dog har ethvert menneske, forsaavidt han er et med fornuft begavet væsen, i sin viljes frihed ogsaa tillige et vist herredømme, og dette lader sig ikke udøve uden klogskab. Klogskab og visdom maa altsaa være tilstede i højere maal hos de foresatte end hos de undergivne; hos hine er den, som det heder i Ethikens sjette bog, paa en lignende maade, som kunsten hos kunstneren, hos disse derimod snarere som kunstfærdigheden hos dem, der udfører kunstnerens verker med sine hænder.“ Hl. Thomas af Aquin. 2. 2, qu. 47, art. 12.

i det kirkelige hierarki i sandhed fyrsterang: de styrer de dem anbettede kirker. De er „ligesom den aandelige bygnings . . . øverste bygmestere (Hl. Thomas Quodlib. 1, art. 14).“ Den øvrige klerus's opgave er det kun at staa dem bi med raad og daad. Kirkens forfatning bringer dette med sig, og intet menneske tør fordriste sig til at ville ændre noget derved. Alle maa meget mere indrette sin hele handlemaade efter disse grundsætninger. Ligesom derfor biskopperne paa sin side maa være forbundne med den apostoliske stol i udøvelsen af sit embede, saaledes maa ogsaa alle de øvrige, geistlighed og lægfolk, stedse handle og virke i den inderligste forening med sine biskoper.

Det kan vel forekomme, at der ogsaa i biskoppernes handlinger kunde findes noget, som var mindre respektfuldt, og i deres anskuelse noget, som just ikke kunde finde alsidig billigelse; men selv i saadanne tilfælde turde den almindelige troende ikke anmasse sig ret til at opkaste sig til dommer over sin biskop; hans dommer er alene den foresatte, som vor herre Kristus har sat til at være en hyrde over sine faar. Ingen tør glemme pave Gregor den stores vise formaning: „De undergivne skal mindes om, at de, selv om de i sine foresattes handlinger skulde se noget, der var værdigt til dadel, dog ikke tør driste sig til at sidde tildoms over sin handlemaade; thi medens de, maaske ikke uden grund, troede at maatte misbillige noget, kunde der ved en saadan indbildsk selvklogskab let hidføres endnu værre onder. De skal mindes om, at mulige fejl og forseelser hos deres foresatte paa ingen maade giver dem ret til at sætte sig op imod dem. Og selv om de skulde iagttage noget saare slet hos dem, saa maatte de i ydmyghed undskylde det saa meget som muligt og turde aldrig nogensinde negte dem den ærefrygt og lydighed, som Gud selv under trusel af straffedomme paalægger dem . . . Selv, naar de foresattes handlinger fordrer irettesættelse og advarsel, maatte de undergivnes tunge vogte sig for enhver overilet og formastelig dom (Reg. past. p. III, cap. 4).“

(Kristeligt liv.)

Men forgjæves vilde al umage være og ufrugtbar for fremtiden, dersom katolikernes *liv* ikke tillige indrettes efter den kristelige tros grundsætninger. Om jøderne heder det i den hl. skrift: „Saa længe de ikke syndede for sin Guds aasyn, gik det dem godt; thi Gud hader uretfærdighed. Men da de var vegne bort fra den vei, som Gud havde anvist dem at vandre paa, er de ved krige blevne ødelagte af mange nationer (Judith 5, 21—22).“ Jøderne var et forbillede paa de kristne, og i det, som tildrog sig med dem, ser vi ofte et billede paa kommende tildragelser. Dertil kommer ovenikjøbet, at Gud i sin godhed har udrustet os kristne med langt større fortrin og naadegaver, og at de kristnes synder derfor ogsaa skjuler i sig en langt større utaknemlighed.

(Kjærlighed til Gud og næsten.)

Kirken bliver rigtignok ingensinde og paa ingen-somhelst maade forladt af Gud; den behøver derfor heller ikke at frygte for menneskenes forvorpne ryg-

gesløshed. Men dette tør visselig ikke tjene til beroligelse for de fra den kristelige dyds vei afvegne nationer; thi „Synden bringer elendighed over nationerne (Ordspr. 14, 34).“ Naar enhver tidligere tidsalder fuldtud har erfaret sandheden af dette udsagn, hvorfor skulde da ikke ogsaa vor tid gjøre den samme erfaring? Der er mange tegn, som tyder paa, at de velfortjente straffedomme staar for døren, og netop det samme stadfæster ogsaa staternes stilling, blandt hvilke vi ser mange, som er ødelagte af indre onder, men ingen, som i enhver henseende er udenfor fare. Dersom de ugudelige partier nu kjekt følger den vei, de er slaaede ind paa; dersom det skulde lykkes dem, ligesom de virker ved hjælp af elendige kunster og i endnu værre hensigter, ogsaa at vokse i henseende til magt og hjælpemidler, saa maa man i virkeligheden frygte for, at de river alle staterne ud af det grundlag, som de ifølge sin natur hviler paa. — Og saadanne rædsler kan sandelig ikke forhindres ved menneskelig magt, navnlig fordi det uhyre antal, som er faldet fra den kristelige tro, afsoner de retfærdige straffe for sin stolthed derved, at de, forblindede af de onde begjæringer, forgjæves søger sandheden, holder løgnen for sandhed og mener, at de er vise, imens de kalder „det onde godt og det gode ondt“ og „gjør mørket til lys og lyset til mørke (Isaias 6, 20)“. Det er derfor nødvendigt, at Gud yder os sin bistand og, ihukommende sin barmhjertighed, tager sig af det menneskelige samfund. Ved en anden leilighed har Vi derfor ogsaa indtrængende formænet til med særegen iver og standhaftighed at anstrenge sig for, at den guddommelige barmhjertighed atter aabenbarer sig formedelst vor ydmyge og inderlige bøn, og at de dyder, som danner grundlaget for en kristelig livsvandel, paany bliver gjenopvakte. — Fremfor alt er det nødvendigt, at den virksomme kjærlighed til næsten gjenoplives og pleies, som er en fortrinlig støtte for det kristelige liv, og uden hvilken der overhovedet ikke gives nogen dyd eller i alt fald kun en ufrugtbar dyd. Derfor formaner den hl. Faulus ogsaa kolossenserne, at de skal fly enhver last og søge at erhverve sig dydens ros, og han tilføjer: „Men hav fremfor alt kjærlighed, som er fuldkommenhedens baand (Koloss. 3, 14).“ Og sandelig, den kristelige kjærlighed er et fuldkommenhedens baand, fordi den paa det inderligste forbinder dem, som er besjælede af den, med Gud selv og bevirker, at de henter sit aandelige liv fra Gud, henlever det med Gud og opofrer det til Gud. — Men kjærligheden til Gud maa være forenet med kjærligheden til næsten, fordi menneskene jo tager del i Guds uendelige kjærlighed og er skabte i hans billede. „Dette bud har vi af Gud, at den, som elsker Gud, skal og elske sin broder (I Joh. 4, 21).“ „Dersom nogen siger: jeg elsker Gud, og hader sin broder, han er en løgner (I Joh. 4, 20).“ Og dette bud om kjærligheden har dets guddommelige giver kaldet et „nyt“ bud, ikke saaledes at forstaa, som om ikke et eller andet bud eller fornuften selv allerede havde paalagt menneskene at elske hverandre, men fordi denne kristelige maade at elske paa er ny og hidtil var uhørt.

Thi med den samme kjærlighed, med hvilken Jesus Kristus elskes af sin fader, har Han ogsaa selv elsket menneskene, og denne samme kjærlighed har Han ogsaa indgydt i sine disciples og tilhængeres hjerter, forat de kunde være ett hjerte og én sjæl med Ham, ligesom Han og Faderen af naturen er ett. Hvor dybt dette bud fra begyndelsen af er trængt ind i de kristnes hjerter, og hvilke store og herlige frugter det har frembragt i henseende til endrægtighed, gjensidig velvilje, fromhed, taalmodighed og styrke, det kan ingen mis-kjende. Hvorfor beffitter vi os ikke paa at efterfølge vore forfædres eksempel? Allerede selve tidsforholdene skulde være en spore og drivfjær for os til at pleie den kristelige kjærlighed. De ugudelige har paa sin side fornyet ugudelighedens hele had imod Jesus Kristus; burde da ikke ogsaa de kristne fremfor alt bestræbe sig for at fornye Kristi kjærlighed og den med denne kjærlighed saa inderlig forbundne kjærlighed til næsten, som skaber alt stort og ædelt? Lad derfor alle stridigheder fare! Forstumme skal al denne kiv og trætte-syge, som kun tjener til at adsplitte de kjæmpendes kræfter og foraarsager selve religionen saa stor skade. Med et sindelag, der er enigt i troen og stemmer nøie overens i kraft af kjærligheden til Gud og til næsten, maa vi gaa fremad; det er det, som er nødvendigt.

(Kristeligt familieliv.)

Ved denne leilighed vil Vi ikke forsømme navnlig at formanue familiefædrene, at de indretter sit hele hus-væsen og navnlig sine børns opdragelse efter de grund-sætninger, som Vi her har forklaret. Det er jo dog netop familien, som er grundvolden for og kilden til alt statsvæsen, og derfor afhænger netop ogsaa staternes fremgang og velfærd af familielivets blomstring. Det er derfor forklarligt, og fra deres standpunkt er det ogsaa meget klogt, at alle hine, som vil fortrænge kristendommen fra statslivet, begynder med roden og søger at afkristne og ødelægge familien. De gyser ikke tilbage for noget i dette sit forehavende, end ikke det bryder de sig om, at de først og fremst begaar en stor uretfærdighed mod selve forældrene; thi ifølge naturen har forældrene dog en hellig ret til at opdrage de børn, som de har avlet, og den forpligtelse at drage omsorg for, at hele deres børns opdragelse og undervisning staaar i overensstemmelse med det endemaal, til hvilket Gud har skjænket dem børnene. Forældrene maa derfor opbyde alt, og de tør ikke hvile, før de har fjernet alt det, som muligvis staaar iveien for deres rettigheder paa dette omraade, og før de har opnaaet, hvad der er deres pligt: at kunne opdrage sine børn ifølge den kristelige religions grund-sætninger; navnlig og ganske specielt maa de være paa sin post overfor hine skoler, i hvilke børnenes sjæle er udsatte for at indsuge ugudelighedens gift. Intet arbejde bør forsømmes, ingen møie spares, hvor det dreier sig om ungdommens opdragelse og uddannelse. Med store pengeofre og herlig udholdenhed har katolikkerne i forskjellige lande grundlagt egne skoler for sine børn og derved vakt alles beundring. Overalt, hvor lignende forhold er tilstede, maa deres eksempel efterlignes. Men alle katoliker uden undtagelse maa

fremfor alt være gjennemtrængte af den overbevisning, at intet har en virksomere indflydelse paa de unge barnehjerter og dermed ogsaa paa de kommende slegter end opdragelsen i det fædrene hjem. Hvor barndommen henleves i uskyldighed, og hvor ynglingen har lært at bruge de kristelige dyders vaaben i kamp mod lidenskaberne, der er ogsaa den bedste borgen tilstede for staternes velfærd.

(At udbrede pavens formaninger.)

Det forekommer Os, at Vi her saa temmelig har berørt alt det, som katolikerne navnlig i vore dage har at gjøre og at vogte sig for. Der bliver kun tilbage, og det ærværdige brødre, være eders fornemste omsorg, at I ikke undlader noget, som kunde bidrage til, at disse Vore ord og formaninger lyder allevegne, og at alle bliver overbeviste om deres store vigtighed og betydning. Pligterne, som Vi har omtalt, er jo ovenikjøbet heller ikke vanskelige, og deres opfyldelse ingenlunde umulig; thi Jesu Kristi aag er sødt og hans byrde let. Skulde der imidlertid nogensteds eller nogensinde være særegne vanskeligheder, som staaar iveien for efterfølgelsen af disse Vore formaninger, saa vil I uden frygt og uforfærdet bruge hele eders indflydelse og med eders eksempel selv foregaa dem, som er anbettede til eders omsorg. I maa minde om, hvad Vi jo ogsaa gjentagne gange har gjort, at intet ringere er truet i vore dage end netop de høieste og nødvendigste goder, for hvilke vi villig og gjerne skal underkaste os enhver møie og anstrengelse, og det saa meget mere, som de anstrengelser, der følger med et kristeligt liv, har forjættelsen om den herligste belønning. Forøvrigt er det aabenbart, at den, som ikke strider for Kristus, han strider imod Ham; og Kristus erklærer selv (Luk. 9, 26), at den, som vægrer sig ved at bekjende Ham for menneskene, ham vil Han selv fornægte for sin fader, som er i himlen — Hvad Os angaar, og det gjælder ogsaa om eder alle, da skal det, saalænge Vi lever, tilvisse aldrig kunne siges, at Vi i denne kamp nogensinde har ladet det mangle fra Vor side hverken paa raad eller formaninger eller anstrengelser. Saalænge kampen varer, vil Herren jo heller ikke unddrage hverken sin hjord eller dens hyrder sin ganske særegne histand og hjælp.

Styrkede i tillid hertil meddeler Vi, ærværdige brødre, eder og geistligheden og alle de troende, som I forestaar, med et elskende hjerte i Herren den apostoliske velsignelse som en borgen for de himmelske goder og et underpant paa Vor særegne velvilje.

Givet i Rom, ved St. Peter, den 10de januar 1890, i Vort pontifikats 12te aar.

Leo XIII. pave.

Det er de alvorlige ord, der rettes til hele kristenheden af ham, hvem den guddommelige frelser har betroet at vogte sine lam og faar, hvem Han har lagt til grundvold for sin kirke, hvem Han har forjættet en ufeilbar tro, og hvem Han har paalagt at styrke sine brødre. Vi siger „til hele kristenheden“, altsaa ogsaa til vore fraskilte kristne brødre. Thi Vorherre har

ikke sat Petrus og dennes efterfølgere kun over en part af de ved daaben gjenfødte, men over alle kristne uden undtagelse, og derfor maa alle lytte til hans ord. Og saa afhænger ikke blot hines frelse, der fortiden hører til den katholske kirke, af, at de følger hans ord; men kristenhedens, ja hele det menneskelige samfunds vel afhænger af, at hans ord bliver fulgte. Derfor give Gud, at de alvorsfulde, formanende ord maa falde i god jordbun, hele verden over og nøiagtig blive satte i verk! Ganske vist vil der da først opstaa en voldsom kamp imellem Kristi riges stridsmænd og dem, der i blind afsindighed slutter sig til mørkets riges banner. Men derpaa skal sandhed og ret seire, saa familie, stat og kirke gaar foryngede ud af striden og stræber hen imod det fælles, ophøiede maal — Guds ære og de udødelige sjæles frelse — efter at være blevne besjælede af den ene og samme kristelige aand. Amen.

Givet i Kristiania, paa vorfrues renselsesfest, den 2den februar 1890.

Dr. J. B. Fallize,
Norges apostoliske præfekt.

Rekruten

af
Hendrik Conscience.

(Fortsat.)

Ved disse ord sprang hun frem, saa sig om ligesom en vanvittig og løb fra den ene side til den anden for at se, om hun ingensteds kunde opdage vand. Da blev hun pludselig bag det lille skovholt var et aabentstaaende stakit, der førte ind til gaarden til et herresæde. Synet heraf aflokkede hende et glædesskrik, og hun ilede, saa hurtig hun kunde, derhen for at faa hjælp.

Da hun nu gjennem den smukke blomsterhave nærmede sig husets indgang, saa hun to mænd komme sig imøde. Den ene var en gammel herre med snehvidt haar og et ærefrygtindgydende ansigt. Den anden, der ligeledes var noget tillaars, syntes endnu at være meget kraftig. Den sidste havde i ansigtet et stort ar, der løb ned fra panden over munden og hagen, hvilket gav hans træk et noget grimt præg. Han bar en krukke, et par smaa flasker og noget lærred. Det maatte være den gamle herres tjener; thi han fulgte ham stille i nogen afstand.

„O, min herre!“ raabte Trien som fortvilet; „giv mig noget vand eller eddike! Derborte bag buskene ligger en blind gut. Han er falden i afmagt. For Guds skyld, vær barmhjertig, min herre. Gjør en god gjerning. O, hvis De vil være saa snild, saa. . .“

Oldingen smilte medlidende og svarede med stor ro, idet han greb pigens haand: „Vær rolig, mit barn; det er ikke saa farligt. Vi er just paa vei for at helbrede ham. Du behøver ikke at være ængstelig; det er bare en almindelig afmagt. Din ven har anstrengt sig for meget. Kom kun og stol paa mig. Vi skal nok greie det, skal du se.“

Trien forstod næsten ikke, hvad han sagde. Det syntes hende saa forunderligt at finde hjælpen i bered-

skab saa med en gang, uden at nogen havde meldt tildragelsen i herrhuset, at hun i sin enfoldighed atter troede at have et bevis paa gudsmoderens naadige mellemkomst. Med glad forbauselse stirrede hun oldingen ind i det blide, venlige ansigt, der beskyttende smilte hende imøde. Rask gaende sagde oldingen til hende:

„Du er en brav pige, min datter, fordi du holder saa meget af en stakkars soldat. Hvorfra kommer du med ham? Fra Venloo, ikke sandt?“

„Ja, fra Venloo, min herre; det er langt herfra.“

„Har du da hele veien baaret den rausel, som du nu har paa ryggen?“

„Ak, herre,“ sukkede jomfruen, stille grædende; „han er desværre blind og kan ikke gaa godt, fordi han ikke ser veien. Vi skyndte os. Jeg er sterk og frisk. . . Se der ligger han bleg som døden!“

En taarestøm vældede ud af hendes øine. Med hænderne foldede som til bøn raabte hun bedrøvet og bedende:

„Han dør vel ikke?“

Smilende rystede oldingen paa hovedet og traadte hen til ynglingen. Tjeneren satte flaskerne paa jorden og løttede uden befaling soldatens hoved op med den ene haand, medens han med den anden løste hans halsbind og aabnede klæderne over brystet. Imidlertid vaskede den gamle herre den syges ansigt og puls.

Trien knælede ned ved siden af dem og saa grædende den omhu, de to fremmede drog for hendes ulykkelige ven.

Hun merkede snart, at mændene var vante til at omgaaes syge, og tvilede ikke paa, at den gamle herre var en læge.

Denne tanke trøstede hende og indgjød hende mod. Hendes taknemlighed og ængstelige venten gav sig udtryk i et eiendommeligt smil, som skimtede frem gjennem hendes taarer. Endnu mere forbauset blev hun, da hun hørte følgende ord:

„Hr. major,“ sagde tjeneren, „det er akkurat som med Sabijana de Alba i Spanien. Jeg bliver saa trist, naar jeg tænker derpaa.“

„Vor stakkars ven, kaptein Steens, ikke sandt?“ svarede den gamle med et suk. „Det er en svær afmagt dette. Ræk mig den lille flaske.“

„Ja jeg synes, jeg ser det endnu. Kapteinen laa ogsaa slig mod et citrontræ. Hans støv hviler i Vittoria. Det var en luggen, stikken, skyden slig, at . . . Den dagen tog vi mange op og forbandt. Jeg var blodig fra top til taa, og det var De ogsaa, hr. major!“

„Hjertet begynder atter at slaa, han vil straks komme til sig selv igjen.“

Tjeneren aabnede soldatens øienlaag og sagde:

„Han er blind! Det gamle soldateronde! Vi kjender den plage. Men se engang paa det venstre øie, hr. major. Det er ikke ganske fordærvet, synes det.“

Et frydeskrik undslap pigens bryst. Hun saa livet vende tilbage paa sin vens blege ansigt, og en let rødme male sig paa hans kinder. — Nu bevægede han sig ogsaa.

(Fortsættes.)

Indenlandske efterretninger.

Kaptein Jørgensen er med sin redningsbaad „Storm king“ efter næsten 6 maaneders reise naaet fra London til Kapstaden. Han er nu underveis til Melbourne.

En baad med 5 fiskere forulykkede ilørdags ved Furkenholmen.

Storthingsmand Livius Smitt, byfoged i Brevig, er død itirsdays, endnu ikke 50 aar gl. Han hørte til høires dygtigste mænd.

Seildugarbeiderskerne her har efter 5 ugers arbejdsstansning maattet lade sin strike falde uden at kunne fremtvinge indrømmelser. Nu skal bødkerne til at forsøge sin lykke.

„Progress“ af Grimstad er forladt synkefærdig underveis fra Monte Christo til Altona. 2 mand omkom.

3 gutter druknede isøndags under skøiteløbning paa Slettebovandet ved Egersund.

Forlis. Det meldes, at i januar er 93 seilskibe gaaede tabt, deraf 10 norske, 3 svenske, 1 dansk, og 18 dampskibe, hvoriblandt ingen fra de nordiske riger.

Paa torsdag middag kommer kongen og dronningen; kronprinsen reiser til Nervi.

Udenlandske efterretninger.

Hjem til moder. 12 anglikanske geistlige er i den allersidste tid optagne i den katholske kirkes skjød, de fleste af kardinal Manning.

For en socialistisk prædiken m. m. er den lutherske vicepastor Nylander i Selånger sat under kirkelig tiltale.

De protestantiske munke. Erkediakon Farrer har i kirkeraadet i Canterbury igjen opstillet sit forslag om at oprette en munkeorden i England, der skulde virke særlig blandt masserne. De anglikanske biskoper skulde kunne løse fra løfterne om kyskhed, fattigdom og lydighed. Skjønt erkediakonen af Lincoln holdt paa, at indtraadte ikke burde kunne løses, blev dog Farrers forslag vedtaget og ordenen stillet under vedkommende diocesanbiskops tilsyn.

Et bibelhaandskrift, antagelig fra 4de aarhundrede, altsaa henhørende til samme tid som det vatikanske og sinaitiske, er opdaget i Damaskus. Det gamle testamenter næsten, det nye aldeles fuldstændigt, begge paa græsk; desuden indeholder manuskriptet Barnabas brev og en del af Hermas's Pastor.

Gadearbejder ved Engelsborg har bragt for lyset et taarn, som pave Nikolaus V. i aaret 1445 lod bygge; det har skydeskaar og underjordisk gang.

En pigeskole med 450 børn var hidtil med udmerkelse holdt i Rovato (Brescia) af canossianersøstre. Pludselig forjog regjeringen søstrene og gjorde skolen til en religionsløs kommuneskole. Følgen blev, at samtlige børn blev tagne ud af skolen.

Fastelavnsmandag holdt de nationalliberale protestanter i Weiszenburg (Bayern) optog gjennem gaderne med forhaanelse af den katholske preste- og ordensstand. Det er, hvad man kalder tolerance. I Speyer skede noget lignende. En person i kapucinerdragt knælede ned paa torvet, slog en stor bønnen op,

kyssede krucifikset paa den store rosenkrans, gjorde gjentagende knæbøining m. m. Den frække spotter, en luthersk stud. theol. Stolz, blev omsider arresteret.

Medens moderne vantro og protestanterne har travlt med at tale ilde om og karrikere klosterfolkene, øver disse kjærlighedsgjæringer, med hvilke ingen kan hamle op. De barmhjertige brødre i Østerrige har i sine 15 hospitaler i afvigte aar optaget 12,888 syge.

Lytetænderne truer der en haard skjæbne, idet en amerikaner har opfundet en automat, et ottedages urverk, der indeholder tændstof for et helt aar og engang reguleret selv tænder og slukker blussene.

En hule er bleven opdagen i Oregon. En 20 fod lang trang gang fører ind i et højt hvælvet rum og et andet dertil hørende, der ser ud til at have gjort tjeneste som tempel for solen. Raa billeder, kar, verktøi og vaaben vidnede om, at hulen i fjerne tider har været beboet.

Karikaturen leve! Kvindeemancipationen har i De forenede stater vundet en seier, idet en frk. Barlett er bleven ansat som prest(inde) i Kolomozzo (Michigan). 12te januar foretog hun den første brudevielse. — I Londons grevskabsraad indtog nylig to kvinder sine pladse som raadsherrer.

Influenzaen bortriver en mængde mennesker i Kanada. De 800 indianere i St. Peters reservation ved Winnipeg er næsten alle døde.

Foruden den ene englefabrik i Warschau, om hvilken vi berettede for flere maaneder siden, skal man have opdaget to lignende morderhuler.

De spanske tyrefegtninger har forrige aar kostet 28 menneskeliv.

Den kunstneriske jernbanebro over Forth-bugten aabnedes itirsdays.

Soulykker. Postdamperen „Quetta“, fra Brisbane til London, er grundstødt i Torrisstrædet. 164 personer druknede. — I Nordsøen er mange fiskerbaade gaaede tilgrunde med sine besætninger ved sterke storme for 8—10 dage siden. — Dampskib „Jarl“ fra Bornholm til Kjøbenhavn befrygtes at være gaaet under med 26 personer.

Oversvømmelsen i Arizona skal have kostet 1½ hundrede mennesker livet.

Ulykkestilfælde. En kjedelekspllosion i Kamienskoje har kostet 10 arbejdere livet. — Ved Neuheim omkom nylig samtidig 3 personer under skøiteløbning. — 4 arbejdere er indebrændte i en fabrik i Wittenberg.

Et jordskred paa Sicilien har begravet 7 huse i Syrakus med flere mennesker.

Sidste efterretninger.

Art. 6 i det brasilianske dekret af 7de f. m., som afskaffer statsreligion, lyder: „Føderalregjeringen betaler fremdeles den vanlige løn til den katholske religions nuværende prester og understøtter lærestolene ved seminarierne ett aar. Hver enkelt stat staar det frit at lønne den ene eller anden religions prester.“

Uregelmæssigheder ved bladets tilstilling bedes nopholdelig meldte til ekspeditionen, Akersveien 4.